

ΠΛΑΤΟΝ

ΠΟΛΙΤΕΙΑ, ΤΟΜΟΣ 3

ΠΛΑΤΩΝ

Πολιτεία, Τόμος 3

«Public Domain»

Платон

Πολιτεία, Τόμος 3 / Платон — «Public Domain»,

Содержание

ΒΙΒΛΙΟΝ ΣΤ'	5
Κонец ознакомительного фрагмента.	15

Plato

Πολιτεία, Τόμος 3

BIBΛΙΟΝ ΣΤ'

Τοιουτοτρόπως λοιπόν, κατόπιν τόσον μακράς εξετάσεως, μόλις και μετά βίας κατωρθώσαμεν να ευρεθῇ, ποίοι είναι οι αληθινοὶ φιλόσοφοι και ποίοι ὄχι. – Δεν ἦτο ἴσως εὐκόλον να το εὐρώμεν συντομώτερα. – Δεν το πιστεύω· μου φαίνεται ὅμως ὅτι θα ἤμπορούσε να καταδειχθῇ το πρᾶγμα καλύτερα, εἴαν ἦτο δυνατόν να περιορισθῶμεν εἰς αὐτό και μόνον, και να μην εἴχαμεν να διατρέξωμεν τόσα ἄλλα ζητήματα, διὰ να ἴδωμεν κατὰ τι διαφέρει ο βίος του δικαίου ανθρώπου ἀπὸ του ἀδίκου. – Τι μας μένει λοιπόν κατόπιν; – Τι ἄλλο, παρὰ το ἐξῆς: ἐπειδὴ φιλόσοφοι μεν εἶναι, ὅσοι ἤμπορουν να φθάσουν εἰς την γνῶσιν ἐκείνου, που ὑπάρχει πάντοτε τελείως ἀναλλοίωτον, ὄχι δε και ἐκεῖνοι, που στρέφονται γύρω εἰς τα πολλὰ και πάντοτε μεταβαλλόμενα πρᾶγματα, ποίοι τάχα ἀπὸ τους δύο πρέπει να γίνουν κυβερνήται της πολιτείας; – Πῶς ἄραγε να εξετάσωμεν το ζήτημα, διὰ να παραδεχθῶμεν το ὀρθότερον; – Εγὼ λέγω ὅτι πρέπει να καταστήσωμεν φρουρούς της πόλεως ἐκείνους, που θα ἦσαν ἱκανοὶ να φυλάξουν ἀμεταβλήτους τους νόμους και τας διατάξεις της πολιτείας. – Πολύ σωστά. – Εἶναι ἄραγε δύσκολον να αποφανθῶμεν, εἴαν ο καλὸς φρουρός, διὰ να φυλάξῃ κάτι, πρέπη να εἶναι τυφλός, ἢ οξυδερκής; – Διόλου βέβαια δύσκολον. Και νομίζεις τάχα ὅτι διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τους τυφλούς, ἐκεῖνοι οι οποίοι στερούνται της γνώσεως ἐκάστου καθ' ἑαυτὸ ὄντος, και δεν ἔχουν κανένα παράδειγμά του καθαρὸν εἰς την ψυχὴν των, οὔτε ἤμπορουν ἐπομένως, ὅπως οι ζωγράφοι, να ἔχουν προ των ὀφθαλμῶν των το αληθινώτατον πρότυπον, προς το οποίον να στρέφονται πάντοτε και να το παρατηροῦν με ὅλην την απαιτουμένην προσοχήν και ακρίβειαν, οὕτως ὥστε να θεσπίζουν και ἐδῶ κάτω νόμους περὶ των καλῶν, των δικαίων και ἀγαθῶν, ὅταν πρόκειται να νομοθετήσουν, ἢ και να φυλάττουν ἀγρυπνοὶ τους καλῶς κειμένους νόμους; – Δεν ὑπάρχει πρᾶγματι μεγάλη διαφορά.

– Αὐτοὺς λοιπόν θα διορίσωμεν φρουρούς, ἢ ἀπεναντίας ἐκείνους, που γνωρίζουν την καθ' ἑαυτὴν ἀναλλοίωτον οὐσίαν παντός πράγματος και δεν υπολείπονται καθόλου ἀπὸ τους ἄλλους κατὰ την ἐμπειρίαν, οὔτε υστεροῦν εἰς κανένα ἄλλο εἶδος ἀξίας; – Θα ἦτο πραγματικῶς ἄτοπον να προτιμήσωμεν ἄλλους ἀπὸ αὐτοὺς, εἴαν τουλάχιστον δεν υπελείποντο κατὰ τα ἄλλα, ἀφοῦ τους υπερτεροῦν κατὰ πολὺ εἰς αὐτό που εἶναι το μέγιστον σχεδόν και κυριώτερον. – Αὐτὸ λοιπόν ἔχομεν τώρα να εξετάσωμεν, πῶς θα ἔχουν οι ἴδιοι μαζί και ἐκεῖνα τα ἄλλα προσόντα και αὐτὸ το σπουδαιότερον. – Μάλιστα. – Πρέπει λοιπόν, καθὼς ἐλέγομεν και εἰς την ἀρχὴν της συζητήσεώς μας, να εξετάσωμεν ἐν πρώτοις ποία εἶναι ἡ φύσις και ο ἰδιαιτέρος χαρακτήρ αὐτῶν των ἀνθρώπων· και υποθέτω ὅτι, εἴαν ἐμβαθύνωμεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτήν, δεν θα δυσκολευθῶμεν να παραδεχθῶμεν, ὅτι ἤμπορουν οι ἴδιοι να ἔχουν ὅλα αὐτὰ τα προσόντα, και ὅτι δεν πρέπει να ζητούμεν ἄλλους διὰ την διοίκησιν της πολιτείας.

Πῶς αὐτό;

Ἀς λάβωμεν ἐν πρώτοις ὡς δεδομένον, ὅτι το κύριον χαρακτηριστικόν του φιλοσοφικοῦ πνεύματος εἶναι να ἀγαπᾷ μετὰ πάθους την μάθησιν, ἡ οποία θα του ἀποκαλύψῃ την [αιώνιον] και ἀναλλοίωτον ἐκείνην οὐσίαν, που δεν ὑπόκειται οὔτε εἰς γένεσιν οὔτε εἰς φθοράν. – Σύμφωνος – Ἀκόμη δε, ὅτι ἀγαπᾷ ολόκληρον αὐτήν την μάθησιν, χωρὶς να ἀμελή ἐκουσίως κανένα μέρος αὐτῆς οὔτε μικρότερον, οὔτε μεγαλύτερον, οὔτε σπουδαιότερον οὔτε ταπεινότερον, ἀπαράλλακτα ὅπως ἐλέγαμεν πρὶν διὰ τους φιλοδόξους και τους ἐραστάς. – Σωστά λέγεις. – Πρόσεξε λοιπόν τώρα, ἀν δεν εἶναι ἀνάγκη να ἔχουν, ἐκτὸς τούτου, και τον ἐξῆς ἀκόμη χαρακτήρα ἐκεῖνοι, που οφείλουν να εἶναι τοιοῦτοι, ὅπως τους λέγομεν. – Τον ποῖον; – Το μῖσος προς το ψεῦδος, το οποίον κατ' οὐδέναν λόγον δεν πρέπει ἐκουσίως να

ανέχονται να εισέρχεται εις την ψυχήν των, και την αγάπην της αληθείας. – Πολύ φυσικόν. – Όχι μόνον, φίλε μου, φυσικόν, αλλά και ανάγκη απόλυτος είναι, εκείνος που διάκειται ερωτικώς προς ένα πρόσωπον, να αγαπά και κάθε τι που συγγενεύει ή έχει σχέσιν με το αντικείμενον του έρωτός του. – Σωστά. – Και ημπορείς να εύρης τίποτε άλλο, που να συνδέεται τόσον στενά με την σοφίαν, όσον η αλήθεια; – Πώς είναι δυνατόν; – Ημπορεί λοιπόν ποτε η ίδια φύσις να αγαπά την σοφίαν και το ψεύδος συγχρόνως; – Ουδέποτε. – Πρέπει επομένως ο πραγματικώς φιλομαθής ευθύς εκ νεαράς ηλικίας να αγαπά και να επιζητή μετά πάθους πάσαν αλήθειαν. – Βεβαιότατα. – Γνωρίζομεν όμως ότι, όταν αι επιθυμίας ενός ανθρώπου φέρονται ακατάσχετοι προς ένα ωρισμένον αντικείμενον, γίνονται ασθενέστεραι δι' όλα τα άλλα πράγματα, καθώς ρεύμα το οποίον διωχτετεύθη ολόκληρον προς τα εκεί. – Πώς όχι;

– Εκείνος λοιπόν του οποίου όλαι αι επιθυμίας έχουν στραφή προς την μάθησιν και τας επιστήμας, καμμίαν άλλην ηδονήν και απόλαυσιν δεν γνωρίζει από τας αποκλειστικώς ψυχικάς, περιφρονεί δε τας υλικάς του σώματος, εάν δεν είναι ονόματι μόνον και καθ' υπόκρισιν φιλόσοφος, αλλά φιλόσοφος πράγματι. – Ανάγκη πάσα. – Ένας λοιπόν τοιούτος άνθρωπος δεν ημπορεί παρά να είναι εγκρατής και αφιλοχρήματος· διότι οι λόγοι, που αναγκάζουν τους άλλους να επιδιώκουν με τόσα έξοδα τα πλούτη, δεν έχουν καμμίαν δύναμιν δι' αυτόν. – Έτσι είναι.

– Ακόμη δε πρέπει να έχης υπ' όψιν σου και αυτό, όταν πρόκειται να διακρίνης την αληθινήν φιλοσοφικήν φύσιν από την μη τοιαύτην. – Το ποίον; – Μήπως σε γελάση και έχη τίποτε το ταπεινόν και ανελεύθερον μέσα της, διότι η μικρολογία είναι όλως διόλου ασυμβίβαστος με μίαν ψυχήν, που πρόκειται να επιδιώκη πάντοτε το σύνολον πάντων των θείων και ανθρωπίνων πραγμάτων. – Έχεις δίκαιον. – Μία λοιπόν τοιαύτη, μεγαλοπρεπής διάνοια, η οποία περιλαμβάνει εις την θεωρίαν της την αιωνιότητα του χρόνου και το άπειρον της ουσίας, νομίζεις ποτέ ότι θα δίδη καμμίαν σημασίαν διά την ανθρωπίνην ζωήν; – Αδύνατον. – Επομένως και τον θάνατον θα τον θεωρή διόλου φοβερόν πράγμα ο τοιούτος; – Όχι βέβαια. – Επομένως μια φύσις δειλή και ταπεινή δεν ημπορεί να έχη καμμίαν σχέσιν με την αληθινήν φιλοσοφίαν. – Δεν μου φαίνεται. – Αλλά πώς; ένας άνθρωπος μετρημένος εις τας επιθυμίας του, αφιλοχρήματος, όχι δειλός, απηλλαγμένος πάσης ταπεινότητος και φιλαυτίας, είναι δυνατόν ποτε να γίνη δυσυμβίβαστος και άδικος; – Δεν είναι δυνατόν. – Όταν λοιπόν έχης να εξετάσης αν είναι πράγματι μία ψυχή φιλοσοφική ή όχι, πρέπει και εις αυτό ακόμη να προσέξης, αν εκ νεαράς ηλικίας φαίνεται δικαία και ήμερος, ή ασυμβίβαστος και αγρία. – Μάλιστα.

– Ουδέ το εξής όμως θα παραλείψης, καθώς νομίζω. – Το ποίον; – Εάν έχη ταχείαν αντίληψιν και μανθάνη εύκολα, ή όχι· ή περιμένεις να ευρίσκη κανείς ευχαρίστησιν εις ένα πράγμα, που το κάμνει με μεγάλον κόπον και χωρίς σχεδόν αποτέλεσμα; – Δεν ημπορεί βέβαια να γίνη αυτό. – Τι δε; εάν δεν ημπορή να κρατήση τίποτε απ' όσα μανθάνει, διότι δεν τον βοηθεί η μνήμη του, είναι ποτε δυνατόν να γίνη κάτοχος επιστήμης; – Και πώς; – Αν λοιπόν κοπιάζη δίχως καμμίαν ωφέλειαν, δεν θα αναγκασθή εις το τέλος και τον εαυτόν του να μισήση και κάθε τοιαύτην ενασχόλησιν; – Πώς όχι; – Ωστε δεν ημπορούμεν να κάμωμεν δεκτήν μεταξύ των φιλοσόφων μίαν ψυχήν επιλήσιμονα, αλλά πρέπει να απαιτούμεν να είναι πεπρωκισμένη με ισχυράν μνήμην. Και πολύ μάλιστα. – Αλλά μία φύσις άμουσος και άκομψος πού αλλού ρέπει φυσικώς, παρά εις την ασυμμετρίαν; – Πού αλλού βέβαια; – Νομίζεις όμως ότι η αλήθεια συγγενεύει με την συμμετρίαν, ή με την ασυμμετρίαν; – Με την συμμετρίαν. – Πρέπει επομένως, εκτός των άλλων, να ζητούμεν διά την φιλοσοφίαν μίαν διάνοιαν που ναγαπά εκ φύσεως το σύμμετρον και το κομψόν, ώστε από την έμφυτον προδιάθεσίν της να φέρεται εύκολα εις την μελέτην του καθ' εαυτό εκάστου όντος. – Πράγματι.

– Αλλά στάσου· μήπως σου περνά κάπως η ιδέα, ότι όλαι αυταί αι ιδιότητες, που απαριθμήσαμεν, δεν είναι φυσικαί συνέπειαι η μία της άλλης, ούτε απολύτως αναγκαίαι διά μίαν ψυχήν, η οποία πρόκειται να μεταλάβη από την πλήρη και τελείαν γνώσιν του όντος;

– Απεναντίας, όλαι μου φαίνονται αναγκαιόταται. – Ημπορείς λοιπόν να εύρης καμμίαν έλλειψιν εις ένα τοιούτον επιτήδευμα, το οποίον δεν θα ήτο ικανός να εξασκήση κανείς, εάν δεν είναι προικισμένος εκ φύσεως με μνήμην, με ευμάθειαν, με ευγένειαν και λεπτότητα ψυχής, εάν δεν είναι φίλος και συγγενής, ούτως ειπείν, της αληθείας, της δικαιοσύνης, της ανδρείας, της σωφροσύνης; – Ούτε ο Μώμος δεν θα ημπορούσε να του εύρη καμμίαν έλλειψιν. – Αλλά όταν τελειοποιηθούν οι τοιούτοι με την προσήκουσαν εκπαίδευσιν και με την πείραν της ηλικίας, δεν θα τους αναθέσης λοιπόν, και εις αυτούς μόνον, την διοίκησιν της πολιτείας;

Εδώ έλαβε τον λόγον ο Αδείμαντος και είπε. – Κανείς δεν θα ημπορούσε, Σωκράτη, να σου αμφισβητήση την αλήθειαν αυτών, που λέγεις· αλλ' ιδού τι πάσχουν συνήθως εκείνοι, που συζητούν μαζί σου· φαντάζονται ότι, επειδή δεν είναι αρκετά γυμνασμένοι να ερωτούν και να αποκρίνονται, παρασύρονται από κάθε ερώτησιν εις ένα μικρόν λογικόν σφάλμα και εις το τέλος της συζητήσεως, όταν αθροισθούν όλα αυτά τα μικρά, παρουσιάζεται ένα μεγαλώτατον σφάλμα και όλως διόλου εναντίον με όσα παρεδέχοντο εξ αρχής· και καθώς εις το τάβλι οι μέτριοι παίζεται εις το τέλος αποκλείονται υπό των ικανών και δεν έχουν τι να ρίψουν, τοιουτοτρόπως και αυτοί αποκλείονται και δεν έχουν τι να ειπουν, εις αυτό το άλλου είδους τάβλι, που παίζεται όχι με κύβους αλλά με λόγους· διότι βέβαια, μ' όλα αυτά, η αλήθεια δεν είναι με το μέρος σου· και το λέγω αυτό σχετικώς με την τωρινήν μας συζήτησιν· πράγματι θα ημπορούσε κανείς να σου είπη, ότι είναι αδύνατον να φέρη αντίρρησιν εις εκάστην χωριστά ερώτησίν σου, αλλ' ότι βλέπομεν εις την πραγματικότητα, όσοι επιδίδονται εις την φιλοσοφίαν, όχι μόνον κατά την νεότητά των και απλώς διά να συμπληρώσωσι την εκπαίδευσίν των, αλλά και κατόπιν καθ' όλην των την ζωήν εξακολουθούν να καταγίνονται, οι περισσότεροί κατανοούν όλως διόλου αλλόκοτοι, διά να μην είπωμεν τίποτε βαρύτερον, οι δε καλύτεροι μεταξύ αυτών γίνονται τελείως άχρηστοι εις την κοινωνίαν, ακριβώς διότι ησπάσθησαν αυτό το επάγγελμα, που τόσον συ επαινείς.

Και εγώ, αφού τον ήκουσα – Αδείμαντε, του είπα, νομίζεις άραγε πως έχουν άδικον, όσοι τα λέγουν αυτά; – Δεν ηξεύρω, ήθελα μόνον να μάθω, ποία είναι η ιδική σου ιδέα. – Εγώ λοιπόν σου λέγω, ότι έχουν πληρέστατον δίκαιον. – Τότε λοιπόν πώς ημπορείς να υποστηρίξης, ότι δεν θα απαλλαχθούν ποτε αι πολιτείαι από τα κακά, που τας μαστίζουν, αν δεν αναλάβουν την διοίκησιν οι φιλόσοφοι, οι οποίοι ανεγνωρίσαμεν ότι είναι τελείως άχρηστοι δι' αυτάς; – Μου κάμνεις μίαν ερώτησιν, η οποία έχει ανάγκην να σου απαντήσω με μίαν παραβολήν. – Δεν το έχεις μολαταύτα σύστημα να ομιλής με παραβολάς.

– Πολύ καλά, με κοροϊδεύεις, βλέπω, τώρα, αφού με έρριψες πρώτα εις αυτόν τον αδιέξοδον λαβύρινθον του λόγου· άκουσε οπωσδήποτε την παρομοίωσίν μου, διά να ιδής και καλύτερα πόσον ολίγον επιδέξιός είμαι εις αυτό το είδος· διότι αυτό που παθαίνουν οι σοφοί από τας πόλεις των, δεν υπάρχει κανένα άλλο πάθημα να το συγκρίνης, και διά να δώση την εικόνα του, ένας που θα αναλάβη την απολογία των, πρέπει να την συναπαρτίση από πολλά διάφορα στοιχεία, όπως οι ζωγράφοι κάμνουν τους τραγελάφους και άλλας τοιαύτας τερατώδεις συνθέσεις· φαντάσου λοιπόν το ίδιον διά τον κυβερνήτην ενός είτε και περισσοτέρων πλοίων· πρώτον να είναι υψηλότερος και δυνατώτερος από όλους τους άνδρας του πληρώματος, αλλά συγχρόνως και κάπως κωφός, να έχη την όρασιν ασθενή και να μη γνωρίζει και πάρα πολλά πράγματα από την ναυτικήν τέχνην· έπειτα οι ναύται να μαλλώνουν μεταξύ των διά την κυβέρνησιν του πλοίου και να έχη ο καθένας αυτήν την αξίωσιν, δίχως να έμαθε ποτέ την τέχνην και δίχως να ημπορή να δείξη από ποίον διδάσκαλον και πότε την έμαθε, αλλά μάλιστα και να υποστηρίζουν ότι αυτό δεν διδάσκεται, και αν κανείς λέγη το εναντίον, να είναι έτοιμοι να τον κατακομματιάσουν· φαντάσου τους ακόμη να κρέμονται όλοι επάνω εις τον ναύκληρον και να τον παρακαλούν και κάθε τι να κάμνουν, διά να τους επιτρέψη το πηδάλιον, και αν δεν το επιτύχουν και προτιμηθούν άλλοι να τους σκοτώνουν αυτούς και να τους ρίπτουν εις την θάλασσαν, έπειτα να μεθήσουν και τον καλόν μας τον ναύκληρον ή να τον ποτίσουν κανένα ναρκωτικόν ή να τον ξεφορτωθούν με οποίον τρόπον,

και τότε πλέον να γίνουν αυτοί κύριοι του πλοίου, να ριφθούν εις τας προμηθείας του, να αρχίσουν να τρώουν και να πίνουν, ενώ το πλοίον θα πηγαίνει πλέον όπως φαντάζεσαι υπ' αυτάς τας περιστάσεις· εκτός τούτου, όποιος είναι σύμφωνος μαζί τους και ικανός να τους βοηθήσει διά να αφαιρέσουν από τον ναύκληρον με το καλόν ή με το κακόν την διοίκησιν, τον ανακηρύττουν αξιόλογον ναυτικόν και έμπειρον εις όλα τα ζητήματα της τέχνης, κάθε δε άλλον τον θεωρούν άχρηστον, χωρίς καν να είναι εις θέσιν να καταλάβουν, ότι ο αληθινός κυβερνήτης είναι ανάγκη να έχη ακριβή γνώσιν και του ουρανού και των άστρων και των καιρών και των εποχών και των ανέμων και ό,τι άλλο σχετίζεται με την τέχνην· πώς δε θα κυβερνήσει το πλοίον, είτε θέλουν είτε δεν θέλουν μερικοί από το πλήρωμα, αυτό νομίζουν ότι δεν χρειάζεται καμμίαν ιδιαιτέραν μάθησιν ή τέχνην, που πρέπει να την έχη κανείς εκτός της καθαυτό κυβερνητικής. Εις ένα λοιπόν πλοίον, που συμβαίνουν όλα αυτά, ποίαν ιδέαν νομίζεις ότι θα είχαν αι άνδρες του πληρώματος εις τοιαύτην κατάστασιν ευρισκόμενοι δι' ένα αληθινόν κυβερνήτην; δεν θα τον ωνόμαζον πραγματικώς άνθρωπον χασομέρην και άχρηστον δι' αυτούς, που άλλο δεν ηξεύρει παρά να κυττάζη τα άστρα; – Είναι αληθές. – Δεν πιστεύω λοιπόν, ότι είναι ανάγκη να σου δείξω, ότι αύτη η εικών εφαρμόζεται ακριβώς εις τον τρόπον με τον οποίον φέρονται προς τους αληθινούς φιλοσόφους εις τας πόλεις· εννοείς και μόνος σου, υποθέτω, τι θέλω να είπω. – Και πολύ μάλιστα.

– Δείξε λοιπόν εν πρώτοις αυτήν την εικόνα εις εκείνον, που παραξενεύεται διατί δεν απολαμβάνουν καμμίαν εκτίμησιν οι φιλόσοφοι εις τας πόλεις, και προσπάθησε να του δώσης να εννοήση, ότι θα ήτο πολύ παραδοξότερον, εάν ετιμώντο. – Μάλιστα, θα το κάμω. – Και ότι επομένως έχει δίκαιον να φρονή, ότι είναι άχρηστοι διά τους πολλούς οι μάλλον διακεκριμένοι μεταξύ των φιλοσόφων· αλλ' ότι συγχρόνως αιτία της αχρηστίας των δεν είναι αυτοί οι ίδιοι, αλλ' εκείνοι που δεν τους χρησιμοποιούν· διότι δεν είναι το τακτικόν, να παρακαλή ο κυβερνήτης τους ναύτας να του αναθέτουν την διοίκησιν του πλοίου, ούτε οι σοφοί να πηγαίνουν εις τους πλουσίους διά να τους προσφέρουν τας υπηρεσίας των· είναι γελασμένος εκείνος που εφαντάσθηκε να το ειπή, το φυσικόν όμως είναι, είτε πλούσιος είτε πτωχός αρρωστήση, να πηγαίνει μόνος του εις του ιατρού, και όστις έχει την ανάγκην άλλου, διά να κυβερνηθή, να αποτείνεται αυτός εις τον κατάλληλον προς τούτο, και όχι ο άρχων, που αξίζει αληθινά το όνομα αυτό, να παρακαλή τους άλλους να δεχθούν τας υπηρεσίας του· όπως έχουν όμως τα πράγματα, δεν θα γελασθής, αν παραβάλης τους σημερινούς πολιτικούς άρχοντας με τους ναύτας, που ελέγαμεν τώρα, και αυτούς, που ωνόμαζαν αχρήστους και ικανούς να κυττάζουν μόνον τα άστρα, με τους αληθινούς κυβερνήτας. – Πολύ σωστά.

– Από μίαν λοιπόν τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων έπεται, ότι δεν είναι καθόλου εύκολον, να έχη καμμίαν υπόληψιν το κάλλιστον των επαγγελμάτων εκ μέρους εκείνων, που ακολουθούν όλως διόλου τον αντίθετον δρόμων· αι μεγαλύτεραι δε και αι χειρότεραι συκοφαντίαι, που ακούει η φιλοσοφία, οφείλονται εις εκείνους, που ισχυρίζονται μόνον ότι είναι φιλόσοφοι, χωρίς να είναι, και εξ αιτίας αυτών οι κατήγοροι της φιλοσοφίας λέγουν, ότι οι μεν πλείστοι των οπαδών της είναι παμπόνηροι, οι δε καλύτεροι μεταξύ των είναι άνθρωποι άχρηστοι, πράγμα το οποίον παρεδέχθην και εγώ μαζί σου· ή όχι; – Μάλιστα.

– Όστε δεν είδαμεν την αιτίαν της αχρηστίας των αληθινών φιλοσόφων; – Μάλιστα. – Θέλεις τώρα να αναζητήσωμεν και τον αναπόφευκτον λόγον της πονηρίας των αυτοκαλουμένων φιλοσόφων, και να προσπαθήσωμεν να αποδείξωμεν, αν ημπορέσωμεν, ότι δεν πρέπει να επιρρίψωμεν και δι' αυτό την ευθύνην επί της φιλοσοφίας; – Βεβαίως θέλω.

– Ας επανέλθωμεν λοιπόν εκεί όπου εκάμαμεν λόγον περί των φυσικών προτερημάτων και ας ενθυμηθώμεν, πως ελέγαμεν ότι πρέπει να είναι εκ φύσεως ο αληθινός και πράγματι σοφός· η πρώτη αρετή του, αν ενθυμήσαι, ήτο η αγάπη της αληθείας, την οποίαν οφείλει να επιδιώκη εν παντί και πάντοτε, καθόσον άλλως δοκησίσοφος ων, δεν ημπορεί να έχη καμμίαν σχέσιν με την αληθινήν φιλοσοφίαν. – Πράγματι αυτό ελέγαμεν. – Ακριβώς όμως επ' αυτού του σημείου δεν επικρατεί σήμερον πλήρης διαφορά αντιλήψεως προς την ιδικήν μας;

– Αναμφιβόλως. – Ημείς όμως δεν θα αποκριθώμεν σωστά εις όλους τους αντιφρονούντας, ότι ο πραγματικός φιλόσοφος είναι γεννημένος να τείνη προς το καθ' εαυτό ον, και δεν σταματά εις τα πολλά καθ' ἑκάστα που κατά το φαινόμενον θεωρούνται τοιαύτα, αλλά, χωρεῖ πάντοτε κατ' ευθείαν προς τον σκοπόν του με ένα ἔρωτα, που τίποτε δεν ἡμπορεῖ να ψυχράνη, και δεν τελειώνει, παρά αφού κατορθώσῃ να ενωθῇ προς αὐτό με το μέρος εκείνο της ψυχῆς του, που ἔχει την στενωτέραν συγγένειαν με την φύσιν του καθ' εαυτό ὄντος; και αφού το πλησιάσῃ και ενωθῇ πραγματικῶς με αὐτό, και απ' αὐτήν την ἔνωσιν γεννηθῇ δι' αὐτόν νους και ἀλήθεια, τότε πλέον αποκτά την ἀληθινὴν γνῶσιν, τότε ἀρχίζει να ζῇ ἀληθῶς και να τρέφεται δι' αὐτῆς, ἀπηλλαγμένος πλέον των ὠδίνων του τοκετού; – Δεν θα ἡμπορούσαμεν πράγματι να τους αποκριθώμεν καλύτερα. – Λοιπόν, θα ἡμπορούσε ποτέ ο τοιοῦτος να ἀγαπᾷ το ψεῦδος, ἢ τουναντίον θα το ἐμίσει; – Θα το ἐμίσει.

– Και αφού τοιουτοτρόπως σύρῃ πρώτη τον χορόν η ἀλήθεια, δεν ἡμπορεῖ βέβαια να ακολουθοῦν κατόπιν της κακίαι και ἐλαττώματα. – Πῶς εἶναι δυνατόν; – Ἀλλ' ἀπεναντίας ἦθη χρηστά και δίκαια και μαζί με αὐτά η σωφροσύνη. – Σωστά. – Ἀλλά τις η ἀνάγκη να κάμωμεν πάλιν ἐξ ἀρχῆς την ἀρίθμησην των ιδιοτήτων της φιλοσοφικῆς φύσεως; ἐνθυμείσαι βέβαια, ὅτι παρεδέχθημεν ὡς ἀπαραιτήτους αὐτῆς ιδιότητας την ἀνδρείαν, το μεγαλεῖον της ψυχῆς, την ευμάθειαν και την μνήμην και τότε μας διέκοψες ἐσύ, Ἀδείμαντε, ὅτι ο καθένας θα ἠναγκάζετο να συμφωνήσῃ με αὐτά που λέγομεν, εἰάν ὅμως ἀφήσῃ τους λόγους, και στρέψῃ προς αὐτούς τους ἰδίους, περί των οποίων πρόκειται, θα ἐβλεπε, λέγει, ὅτι ἄλλοι μεν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀχρηστοί, οἱ περισσότεροι δε γεμάτοι με κάθε κακίαν και πονηρίαν και ἡμεῖς ἐρευνῶντες την ἀφορμὴν αὐτῆς της κατηγορίας, ἐφθάσαμεν εις τούτο: να ἐξετάσωμεν, διατί οἱ περισσότεροι φιλόσοφοι εἶναι κακοί· τούθ' ὅπερ μας ἠνάγκασε να ορίσωμεν πάλιν ἐξ ἀρχῆς την φύσιν και τον χαρακτήρα των ἀληθινῶν φιλοσόφων. – Πράγματι αὐτό ἐγένε.

– Αὐτὴν λοιπόν την φύσιν πρέπει τώρα να ἐξετάσωμεν πῶς διαφθείρεται, και ἐξαφανίζεται κατὰ το πλείστον, μικρόν δε μέρος διαφεύγει την καταστροφὴν· και εἶναι ἐκεῖνοι, τους οποίους, ἀκριβῶς διὰ τούτο, τους ονομάζουν ὄχι πονηροὺς, ἀλλὰ ἀχρήστους· και ἀκολουθῶς θα ἐξετάσωμεν την φύσιν των ψευδῶν και κατ' ἀπομίμησιν φιλοσόφων, οἱ οἱ σφετεριζόμενοι ἐπάγγελμα ἀνώτερον των δυνάμεων των και της ἀξίας των, υποπίπτουν εις μύρια ἀτοπήματα, και γίνονται ἀφορμὴ να δυσφημίζεται γενικῶς και παρά πάντων, καθὼς λέγεις, η φιλοσοφία. – Και ποῖαι εἶναι αἱ ἀφορμαὶ της διαφθοράς αὐτῆς; – Εἰγὼ θα σου τας ἀναπτύξω, εἰάν ἡμπορέσω· εις αὐτό ὅμως, υποθέτω, θα συμφωνήσουν ὅλοι, ὅτι σπανίως και ολίγιστα τοιαῦτα φύσεις παρουσιάζονται μεταξύ των ἀνθρώπων, αἱ οἱ να συνενώνουν ὅλας ἐκεῖνας τας ιδιότητας, που οφείλει να ἔχῃ ο τέλειος και πραγματικός φιλόσοφος· ἢ δεν το παραδέχεσαι; – Και πάρα πολὺ μάλιστα. – Και αὐταὶ πάλιν αἱ ολίγαι, πρόσεξε εις πόσους κινδύνους καταστροφῆς ὑπόκεινται. – Ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι; – Εκείνο, που θα σου φανῇ το πλέον παράδοξον, εἶναι ὅτι ἐκάστη ἀπὸ τας ιδιότητας της φιλοσοφικῆς φύσεως, που τας εθεωρήσαμεν ουσιώδεις και ἀπαραιτήτους, διαφθείρουν πολλάκις την ψυχὴν, που τας ἔχει, και την ἀποσπῶν ἀπὸ την φιλοσοφίαν δηλαδή η ἀνδρεία, η σωφροσύνη, και ὅλα τα ἄλλα, που ἀνεφέραμεν. – Πολὺ παράξενον ἀλήθεια να το ἀκούσῃ κανεὶς. – Ἀκόμη δε προς τούτοις ὅλα τα λεγόμενα ἀγαθὰ την διαφθείρουν και την ἀποσπῶν, η ὡραιότης, ο πλοῦτος, η δύναμις του σώματος, αἱ ἰσχυραὶ συγγένειαι και ὅλα τα παρόμοια· διότι ἀπὸ αὐτὰ ἐννοεῖς τι θέλω να εἶπω ἐν γένει. – Ἐννοῶ, ἀλλὰ πολὺ ευχαρίστως θα ἤθελα να μου τα ἐξηγήσῃς ἀκριβέστερον.

– Κράτησε καλὰ αὐτὴν την γενικὴν ἀρχήν, και δεν θα σου φανοῦν καθόλου παράδοξα αὐτά, που σου εἶπα πρὶν, ἀλλ' ἀπεναντίας φυσικώτατα και αὐταπόδεικτα. – Και ποῖα εἶναι αὐτὴ η γενικὴ ἀρχή; – Ὅλοι γνωρίζομεν, ὅτι παν σπέρμα εἴτε φυτοῦ εἴτε ζώου, το ὁποῖον δεν ἤθελε τύχη της καταλλήλου τροφῆς, κλίματος ἢ εποχῆς, ὅσον ἰσχυρότερον ἐκ φύσεως εἶναι, τὸσον περισσότερο το ἐπηρεάζει η ἔλλειψις των καταλλήλων προς ἀνάπτυξίν του ὀρων, διότι το κακόν εἶναι ἐναντιώτερον εις το ἀγαθόν, παρά εις το μὴ ἀγαθόν. – Πραγματικῶς. – Ἐχει

λοιπόν τον λόγον του, ότι μία καλή φύσις υφίσταται την επίδρασιν των μη ευνοϊκών όρων περισσότερο από μίαν κακήν. – Μάλιστα. – Δεν δυνάμεθα λοιπόν, φίλε μου Αδείμαντε, να διαβεβαιώσωμεν κατά τον ίδιον τρόπον, ότι και όσαι ψυχαί είναι κάλλιον πεπροικισμένοι εκ φύσεως, όταν δεν τύχουν καλής ανατροφής, καταντούν και αι πλέον χειρότεροι; ή νομίζεις ότι τα μεγάλα αδικήματα και η άκρατος πονηρία γεννώνται εις τας κοινάς ψυχάς και όχι μάλλον εις τας ισχυράς εκείνας, τας οποίας μία κακή ανατροφή διέφθειρεν, ενώ μία ασθενής φύσις δεν ημπορεί ποτε να γίνη αιτία ούτε μεγάλων αγαθών, ούτε μεγάλων κακών; – Αυτό και εγώ παραδέχομαι.

– Κατά συνέπειαν η φιλοσοφική, καθώς την εδέχθημεν, φύσις, όταν μεν τύχη, νομίζω, της προσηκούσης καλλιεργείας και παιδεύσεως, κατ' ανάγκην θα φθάση βαθμιδόν εις τον ανώτατον βαθμόν της τελειότητος, όταν όμως σπείρεται και αναπτύσσεται εις όχι κατάλληλον έδαφος, θα καταντήση εις όλως διόλου αντίθετα αποτελέσματα, εκτός πλέον αν τύχη της βοηθείας κανενός θεού· ή πιστεύεις και συ, όπως το φαντάζονται πολλοί, ότι υπάρχουν νέοι διαφθειρόμενοι από κάποιους σοφιστάς, ότι ευρίσκονται τοιούτοι μεμονωμένοι σοφισταί διαφθορείς, και όχι ότι αυτοί ακριβώς, που τα λέγουν αυτά, είναι οι μεγαλύτεροι σοφισταί, ικανοί να διαπλάσουν και να τους κάμουν όπως τους θέλουν, και νέους και γέροντας και άνδρας και γυναίκας; – Και πού το κάμουν αυτό; – Όταν συναθροίζονται σωρηδόν οι πολλοί εις τας εκκλησίας, τα δικαστήρια, τα θέατρα, τα στρατόπεδα, ή εις καμμίαν άλλην κοινήν συνάθροισιν του πλήθους και με πολύν θόρυβον άλλοτε μεν αποδοκιμάζουν τα λεγόμενα ή τα πραττόμενα, άλλοτε δε τα επιδοκιμάζουν, υπερβολικά εις αμφοτέρας τας περιστάσεις, χειροκροτούντες και κραυγάζοντες, ενώ μαζί με αυτούς και οι λίθοι και ο τόπος, εις τον οποίον ευρίσκονται, αντηχούν και κάμνουν διπλάσιον τον θόρυβον ή της αποδοκιμασίας ή του επαίνου των· τι λοιπόν θέλεις να σου κάμη ένας νέος, που θα ευρεθή εις τοιαύτην σκηνήν; όσον και εξαιρετον και αν έλαβε ανατροφήν κατ' ιδίαν, είναι δυνατόν να ανθέξη και να μη ναυαγήση εν μέσω αυτών των επαίνων ή των αποδοκιμασιών; είναι δυνατόν να μη τον παρασύρη το ρεύμα, και όπου τον φέρη, και να μη συμμερισθή τας κρίσεις αυτών περί του καλού και του κακού, και να μη συμμορφωθή και με την καθ' όλου διαγωγήν των, και εις το τέλος να γίνη όμοιος και απαράλλακτος με όλους; – Αυτό θα γίνη κατ' ανάγκην.

– Και όμως δεν ανεφέραμεν ακόμη την μεγαλυτέραν ανάγκην. – Ποίαν; – Εκείνην την οποίαν, όταν δεν κατορθώνουν να πείσουν με τους λόγους, επιβάλλουν με τα έργα αυτοί οι περίφημοι σοφισταί και διδάσκαλοι· ή δεν γνωρίζεις, ότι τιμωρούν τον μη πειθόμενον με στέρησιν των πολιτικών του δικαιωμάτων και της περιουσίας του, με χρηματικά πρόστιμα και με θάνατον επί τέλους; – Το γνωρίζω και πολύ καλά μάλιστα. – Ποίος λοιπόν σοφιστής νομίζεις, ή ποία άλλη ιδιωτική διδασκαλία δύναται να υπερσχύση απέναντι τοιούτων μαθημάτων; – Καμμία, πιστεύω. – Πραγματικώς, και θα ήτο μάλιστα και μεγάλη μωρία να το δοκιμάση καν· διότι ούτε υπάρχει, ούτε ποτέ υπήρξεν, ούτε και θα υπάρξη ψυχή αληθινά ενάρετος, της οποίας η εκπαίδευσις να αντισταθμίση την διδασκαλίαν τοιούτων ανθρώπων· και λέγω το ανθρωπίνως δυνατόν, φίλε μου· εξαιρώ το τι ημπορεί να κάμη η βοήθεια του θεού· διότι, γνώριζέ το, αν εν τοιαύτη καταστάσει πολιτειών κατορθώση κανείς να σωθή και γίνη ό,τι πρέπει να γίνη, βεβαίως δυνάμεθα να υποστηρίξωμεν, δίχως φόβον να διαψευσθώμεν, ότι την σωτηρίαν του θα οφείλη εις την θείαν χάριν. Και εγώ είμαι αυτής της ιδέας.

– Να έχης ακόμη και αυτήν την ιδέαν. – Ποίαν; – Όλοι αυτοί οι επί μισθώ ιδιωτικοί διδάσκαλοι, τους οποίους ο λαός ονομάζει σοφιστάς, και των οποίων τα μαθήματα νομίζει ότι αντιστρατεύονται προς εκείνα που διδάσκει ο ίδιος, δεν κάμνουν άλλο, παρά να επαναλαμβάνουν εις τους νέους τας ιδίας αρχάς και θεωρίας, που ακολουθεί αυτός ο λαός εις τας συναθροίσεις του, και αυτό είναι που ονομάζουν διδασκαλίαν της σοφίας· το ίδιον δηλαδή πράγμα, όπως ένας άνθρωπος να εσπούδαζε προσεκτικά τας εμφύτους ορμάς και τας ορέξεις ενός μεγάλου και ισχυρού θηρίου, πώς πρέπει να το πλησιάση, πού πρέπει να το εγγίση, πότε και από τι γίνεται άγριον ή ήμερον, τι είδους φωνάς συνηθίζει να εκβάλλη κατά τας διαφόρους

περιστάσεις, και ποίον τόνον φωνής όταν ακούη εξερεθίζεται ή καταπραύνεται, αφού δε τα μάθη όλα αυτά με τον καιρόν και από την συνήθειαν, να το ονομάση αυτό σοφίαν και να το κάμη τέχνην του, την οποίαν να αρχίση να διδάσκη, χωρίς πράγματι να γνωρίζη από αυτάς τας συνηθείας και τας ορέξεις του θηρίου, ποίον είναι το καλόν ή το κακόν, το αγαθόν ή το αισχρόν, το δίκαιον ή το άδικον, αλλά συμμορφώνη την κρίσιν του με τα διάφορα ένστικτα του ζώου και ονομάξη καλά μεν εκείνα που του προξενούν ευχαρίστησιν, κακά δε όσα το εξαγριώνουν, δίκαια εκείνα που ικανοποιούν τας φυσικάς του ανάγκας, δίχως καμμίαν άλλην διάκρισιν, διότι ούτε ο ίδιος ποτέ κατενόησε ούτε εις τους άλλους είναι ικανός να καταδείξη, ποία ουσιώδης πράγματι διαφορά υπάρχει μεταξύ του απολύτου και του σχετικού καλού· ένας τοιούτος διδάσκαλος, 'πέ μου να ζης, δεν θα σου εφαινότο πολύ αλλόκοτος; – Βεβαιότατα.

– Και νομίζεις λοιπόν ότι διαφέρει καθόλου από αυτόν, εκείνος που το θεωρεί σοφίαν του να γνωρίζη τας ορέξεις και τας επιθυμίας των πολλών εις τας δημοσίας των συναθροίσεις, είτε περί πολιτικών ζητημάτων πρόκειται, είτε περί ζωγραφικής, είτε περί μουσικής; είναι προφανές ότι, εάν κανείς αποφασίση να επιδείξη εις καμμίαν τοιαύτην συνάθροισιν των πολλών ή ένα ποιητικόν του έργον, ή άλλο προϊόν της τέχνης του, ή τους υποβάλλη σχέδιον δημοσίας ωφελείας, και εξαρτήση την επιτυχίαν του από την κρίσιν του πλήθους, είναι ανάγκη αναπόφευκτος να συμμορφωθή κατά πάντα με ό,τι τους αρέσει και εγκρίνουν· ήκουσες όμως ως τώρα ποτέ κανένα από αυτούς τους πολλούς, να αποδεικνύη με επιχειρήματα, που να μην είναι καταγέλαστα ότι αυτά που εκτιμά ως ωραία και καλά, είναι πράγματι και τοιούτα; – Όχι, και ούτε ποτέ πιστεύω να ακούσω.

– Εκτός λοιπόν όλων αυτών των συλλογισμών κάμε και τον εξής ακόμη· είναι ποτέ δυνατόν να παραδεχθή το πλήθος και να το πιστεύση ως ορθόν, ότι το ωραίον είναι έν, όλως διόλου ξεχωριστόν από τα πολλά ωραία, και εν γένει το καθεαυτό ον είναι ανεξάρτητον από τα πολλά αντικείμενα του είδους του; – Όχι, δεν είναι δυνατόν. – Όστε ο λαός δεν ημπορεί να είναι φιλόσοφος. – Αδύνατον. – Κατ' ανάγκην επομένως όσοι επιδίδονται εις την φιλοσοφίαν θα περιφρονούνται από τους πολλούς. – Κατ' ανάγκην. – Επίσης και υπό των ιδιωτικών αυτών διδασκάλων, των σοφιστών, οι οποίοι ερχόμενοι εις συνάφειαν με τον όχλον, επιθυμούν να τα έχουν καλά μαζί του και να είναι αρεστοί εις αυτόν. – Αυτό είναι φανερόν.

– Κατόπιν λοιπόν όλων αυτών, ποίαν ελπίδα σωτήριας βλέπεις διά την φιλοσοφικήν φύσιν, ώστε να επιμείνη σταθερά εις το έργον της και να φθάση επί τέλους εις τον προορισμόν της; κρίνε το και μόνος σου απ' όσα είπαμεν προηγουμένως· έχομεν παραδεχθή, ότι ο αληθινός φιλόσοφος πρέπει να έχη εκ φύσεως ευμάθειαν, μνήμην, ανδρείαν και μεγαλοψυχίαν. – Μάλιστα. – Ο τοιούτος λοιπόν δεν θα είναι ευθύς εκ παιδικής ηλικίας πρώτος εις όλα μεταξύ των συνομηλίκων του, αν τύχη μάλιστα να έχη και ανάλογα σωματικά προτερήματα με τα ψυχικά; – Πώς να μη; – Όταν λοιπόν φθάση εις ώριμον ηλικίαν θα προθυμοποιηθούν βέβαια και οι οικείοι του και οι συμπολίται του να χρησιμοποιήσουν τα προτερήματά του προς το συμφέρον των. – Βεβαιότατα. – Θα αρχίσουν λοιπόν να του υποβάλλουν τας παρακλήσεις των και τας περιποιήσεις των, διά να προκαταλάβουν και εξασφαλίσουν υπέρ εαυτών με τας κολακείας των την δύναμιν, που θα αποκτήση μίαν ημέραν. – Αυτό γίνεται συνήθως. – Τι νομίζεις λοιπόν ότι θα γίνη ο τοιούτος μεταξύ τοιούτων, μάλιστα αν τύχη να ανήκη εις μίαν πόλιν μεγάλην και ο ίδιος να είναι πλούσιος και ευγενούς καταγωγής, ακόμη δε και εύμορφος και με επιβλητικόν παρουσιαστικόν; δεν θα καταντήση να συλλάβη τας παραβολωτέρας ελπίδας, μέχρι και του να φαντασθή ότι είναι προωρισμένος να διοικήση Έλληνας και βαρβάρους, και με αυτάς τας τρελλάς ιδέας του μεγαλείου του να παραφουσκώση από έπαρσιν και εγωισμόν, χάρις εις την κουφόνοιάν του; – Και βέβαια αυτό θα πάθη.

– Εάν λοιπόν, ενώ ευρίσκεται υπ' αυτάς τας συνθήκας, τον πλησιάση κάποιος εύμορφα εύμορφα και τολμήση να του δώση να καταλάβη την αλήθειαν, ότι δεν έχει νουν εις το κεφάλι του, του χρειάζεται όμως, αλλ' ότι αυτό το πράγμα δεν αποκτάται χωρίς να κοπιάση κανείς

πολύ δια την απόκτησίν του, νομίζεις ότι θα είναι εύκολον να τείνη ευήκοον ους εις τας συμβουλὰς του, ὕστερ' ἀπὸ τόσα κακά που το ἔχουν κυριευμένον; – Κάθε ἄλλο βέβαια.

– Εἰάν λοιπόν ένας, χάρις εις την καλήν του φύσιν και εις την συγγένειαν που ἔχουν με αὐτήν εκείνοι οι λόγοι, τους ἀκούσῃ ὁπωσδήποτε και καμφθῇ και τον τραυήξῃ ἡ φιλοσοφία, τι νομίζεις πως θα κάμουν εκείνοι, οι οποίοι θα νομίσουν ὅτι χάνουν τοιουτοτρόπως την υποστήριξιν και την φιλίαν, που ἐπερίμεναν ἀπὸ αὐτόν; δεν θαβάλουν τα πάντα εις ἐνέργειαν, και λόγους και ἔργα, διὰ να τον μεταπείσουν, και δεν θα στραφούν συγχρόνως και ἐναντίον ἐκείνου που ἐζήτησε να τον παρασύρῃ, διὰ να μὴ το κατορθώσῃ, με ὅλα τα μέσα που διαθέτουν; – Αὐτό θα συμβῇ χωρὶς ἄλλο. – Ἐμπορεῖ λοιπόν ποτέ να ἐπιδοθῇ ὁ τοιοῦτος εις την φιλοσοφίαν; – Ὅχι πολύ.

– Βλέπεις λοιπόν ὅτι δεν εἶχαμεν ἄδικον να λέγωμεν, ὅτι και αὐτὰ τα συστατικά της φιλοσοφικῆς φύσεως, ὅταν δεν τύχουν της δεούσης καλλιιεργείας, γίνονται πολλάκις ἀφορμή να ἀποσπάσουν, τρόπον τινά, τον ἄνθρωπον ἀπὸ του φυσικοῦ του προορισμοῦ, καθ' ὃν τρόπον και τα πλούτη κα! ὅλα τα λεγόμενα αγαθὰ αὐτοῦ του εἶδους; – Πράγματι, εἶχες μέγα δίκαιον.

– Κατ' αὐτόν λοιπόν τον τρόπον, αγαπητέ μου, εἶναι που διαφθείρονται και χάνονται αι προνομιοῦχοι ἐκεῖναι φύσεις, αι προωρισμέναι διὰ το ἄριστον των επαγγελμάτων, μολονότι και ἀλλέως εἶναι τόσον σπάνιοι, ὅπως εἶπαμεν. Ἀπὸ αὐτοὺς βγαίνουν οι ἄνθρωποι, οι οποίοι προξενούν και τα μεγαλύτερα κακά εις τας πόλεις και τους ιδιώτας, ἀλλὰ και τα μεγαλύτερα πάλιν κακά, εἰάν τύχῃ και στραφούν εις τον καλὸν δρόμον· ἐνὼ μία φύσις μετρία δεν εἶναι ποτέ ικανὴ να κάμῃ τίποτε μέγαν, οὔτε καλὸν οὔτε κακόν, οὔτε εις πόλιν οὔτε εις ιδιώτην. – Ἐχεις πληρέστατον δίκαιον.

– Αὐτοὶ λοιπόν, που ἦσαν κυρίως γενηθέντες διὰ την φιλοσοφίαν, ἀφού την ἀπαρνηθούν τοιουτοτρόπως και την παρατήσουν εις την μέσσην ἔρημην και παραπονεμένην, και οι ἴδιοι ζουν ἓνα βίον, που δεν τους ταιριάζει και ὄχι ἀληθινόν, και ἐκείνην ἀφήνουν ὀρφανήν και ἀπροστάτευτον εις την διάκρισιν ἀνθρώπων ἀναξίων, που παίρνουν την θέσιν των, διὰ να την καταντροπιάσουν να την διαπομπεύσουν εις τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἔχουν δίκαιον ἐκεῖνοι που της ψάλλουν ὅσα λέγεις ἐσὺ πως της ψάλλουν: ὅτι ἀπὸ τους ιδικοὺς της ἄλλοι μὲν τίποτε δεν ἀξίζουσιν, οι δε περισσότεροι εἶναι πανάθλιοι και παμπόνηροι. – Αὐτὰ πραγματικῶς εἶναι που λέγουν.

Και δεν ἔχουν, εἵπομεν, ἄδικον διότι βλέποντες ἄλλοι ἀνθρωπίσκοι κενὴν αὐτήν την θέσιν, τόσον δε ζηλευτὴν με τα λαμπρὰ ὀνόματα και τους τίτλους που την κοσμούν, παραιτοῦν ευχαρίστως το ταπεινόν των ἐπάγγελμα, το ὁποῖον ἴσως ἔτυχε να ἐξασκούν και με κάποιαν περισσοτέραν ἀπὸ τους ἄλλους εὐδοκίμησιν, και ρίπτονται εις τας ἀγκάλας της φιλοσοφίας, ἀπαράλλακτα, ὅπως ἐκεῖνοι οι κακούργοι, οι οποίοι δραπετεύοντες ἀπὸ τας εἰρκτάς εὐρίσκουν ἄσυλον εις τους ἱερούς ναοὺς· διότι ἡ φιλοσοφία, μολονότι κατήντησε να εὐρίσκεται εις αὐτήν την κατάστασιν, διατηρεῖ ὁπωσδήποτε πάντα ἀπέναντι των ἄλλων τεχνῶν μίαν ὑπεροχὴν και ἓνα μεγαλοπρεπέστερον ἀξίωμα· και αὐτό εἶναι που ζηλεύουν οι πολλοὶ ἐκεῖνοι, οι οποίοι οὔτε ἐκ φύσεως εἶναι πλασμένοι δι' αὐτήν, και, ὅπως ἔχουν τα σώματά των παραμορφωμένα ἀπὸ τας χειρωνακτικὰς των ἐργασίας και τέχνας, τοιουτοτρόπως ἔχουν και τας ψυχὰς στρεβλωμένας και ἐξευτελισμένας ἀπὸ την βαναυσότητα· ἢ ἔμπορούσε να γίνῃ ἀλλέως; – Ἐχεις δίκαιον.

– Και νομίζεις πως διαφέρουν καθόλου, να τους ἰδῇς, ἀπὸ ἓνα γύφτον, κακόμοιρον και φαλακρόν, που μόλις προ ολίγου ἐξήλθεν ἀπὸ τας φυλακάς, κατάρθωσε δε να κάμῃ μερικά λεπτά, και τώρα, ἀφού ἐξεβρώμησεν εις το λουτρόν, καινούργιοφορεμένος σαν γαμβρός, ετοιμάζεται να νυμφευθῇ την κόρην του κυρίου του, την ὁποίαν ἡ πτωχεία και ἡ ἐγκατάλειψις κατήντησαν εις αὐτήν την ἀνάγκην; – Ἀλήθεια, δεν ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. – Τι παιδιὰ λοιπόν περιμένεις να σου γεννήσουν αὐτοί, ὄχι νόθα και ἔκφυλα; – Κατ' ἀνάγκην. – Ἐπίσης και αὐτοὶ οι ἀνάξιοι παιδεύσεως ἄνθρωποι, ὅταν παρ' ἀξίαν πλησιάσουν την φιλοσοφίαν, τι διανοήματα και τι ἰδέας περιμένεις να σου γεννήσουν; τι ἄλλο παρά σοφίσματα, καθὼς

πράγματι αξίζει να τα ονομάζωμεν, και τίποτε γνήσιον, που να φέρη τον τύπον της αληθινής σοφίας; – Τίποτε άλλο, πραγματικώς.

– Μένει λοιπόν ένας παρά πολύ ελάχιστος αριθμός αξίων του ονόματος φιλοσόφων ή θα είναι καμμία εξαιρετική και τελείως μορφωμένη διάνοια, που εσώθη διά της φυγής και, δι' έλλειψιν των διαφθορέων, κατώρθωσε να διατηρηθή εις την μελέτην της σοφίας, ή καμμία μεγάλη ψυχή, που εγεννήθη εις μικράν πόλιν, και από περιφρόνησιν δεν ανεμίχθη ποτέ εις τα πολιτικά, ή και από άλλην τέχνην, την οποίαν δικαίως απηξίωσε να εξακολουθήση, επεδόθη από φυσικήν προδιάθεσιν εις την φιλοσοφίαν· άλλους δε πάλιν ίσως να εστάθη ικανός να συγκρατήση ο χαλινός του φίλου μας του Θεάγου· διότι εις τον Θεάγην ευρίσκοντο ηνωμένα όλα τα άλλα, που θα ημπορούσαν να τον αποσπάσουν από την φιλοσοφίαν· αλλ' η ανάγκη να φροντίξη διαρκώς διά το νοσηρόν σώμα του, τον απομακρύνει από τα πολιτικά και τον κρατεί εις την σπουδήν· όσον δι' εμέ, δεν αξίζει να κάμω λόγον διά το δαιμόνιόν μου, διότι παρόμοιον πράγμα ή εις ένα ή εις κανένα δεν έτυχε έως τώρα· και από αυτούς λοιπόν τους ολίγους, που γεύονται ή εγεύθησαν την γλυκύτητα και την μακαριότητα που παρέχει η σοφία, είδον όμως αφ' ετέρου και την μανίαν των πολλών και την αθλίαν κατάστασιν εις την οποίαν ευρίσκεται η διοίκησις των πολιτικών πραγμάτων, και ότι είναι δύσκολον να ευρεθή σύμμαχος, μετά του οποίου να αναλάβη τις την υπεράσπισιν της δικαιοσύνης, χωρίς κίνδυνον, ως να έχη πέση μέσα εις άγρια θηρία, που ούτε θέλει να συμμερισθή τας αδικίας των, ούτε όμως είναι ικανός, ένας αυτός, να αντισταθή εις την αγριότητά των, βέβαιος ότι θα είναι ανωφελής και διά τον εαυτόν του και διά τους άλλους και θα χαθή άδικα πριν να προσφέρη καμμίαν εκδούλευσιν εις την πατρίδα του και εις τους φίλους του – όλα αυτά λοιπόν έχων υπ' όψιν του προτιμά να μείνη εις την ησυχίαν του και να κυττάξη τη δουλειά του· και όπως ένας, όταν πιάση εξαφνική κακοκαιρία, αποσύρεται οπίσω από ένα τοίχον, διά να προφυλαχθή από την σκόνην και την ανεμοζάλην. τοιουτοτρόπως και αυτός, ενώ βλέπει τους άλλους να τους παρασύρη η ανομία και η κακία, θα ήτο ευχαριστημένος, εάν οπωσδήποτε ζήση εις αυτόν τον κόσμον καθαρός από κάθε αδικίαν και κακόν έργον και εξέλθη από την ζωήν με την συνείδησιν αναπαυμένην και πλήρη καλών ελπίδων. – Δεν θα ήτο μικρόν το κατόρθωμά του, αν εξήρχετο τοιουτοτρόπως από αυτήν την ζωήν. – Ούτε όμως και πολύ μεγάλον, επειδή δεν έτυχε να εύρη την πολιτείαν που του εταίριαζε· διότι μόνον εις μίαν τοιαύτην και ο ίδιος ο φιλόσοφος θα ημπορούσε να φθάση υψηλότερα, και εις την πολιτείαν και τους ιδιώτας να φανή χρήσιμος και πράγματι σωτήρ.

Κατεδείξαμεν λοιπόν επαρκώς, καθώς μου φαίνεται, τους λόγους διά τους οποίους τόσοσν κατηγορείται, όχι όμως και δικαίως, η φιλοσοφία· δεν ηξεύρω όμως εάν έχης να προσθέσης τίποτε άλλο εσύ. – Τίποτε δεν έχω πλέον να είπω επάνω εις αυτό· ήθελα μόνον να ακούσω, ποίον από τα υπάρχοντα πολιτεύματα λέγεις, ότι συνάδει εις την φιλοσοφίαν; – Απολύτως κανένα, και ακριβώς με αυτό έχω να κάμω, πως δεν υπάρχει ούτε ένα είδος πολιτεύματος άξιον διά την φιλοσοφικήν φύσιν· και δι' αυτό την βλέπομεν να διαστρέφεται και να διαφθείρεται, και, όπως ένας ξενικός σπόρος, που μεταφυτευθή εις άλλο έδαφος, εκφυλίζεται και αφομοιώνεται εις το τέλος με τον εγχώριον, τοιουτοτρόπως και αυτή δεν ημπορεί να κρατήση την φυσικήν της δύναμιν και αποβάλλει τον αρχικόν της χαρακτήρα· εάν όμως επιτύχη πολίτευμα, του οποίου η τελειότης να είναι ανάλογος με την ιδικήν της, τότε θα το δείξη ότι είναι αληθώς κάτι τι θεϊόν, όλα δε τα άλλα, και χαρακτήρες και επιτηδεύματα, είναι απλώς ανθρώπινα· τώρα, χωρίς άλλο, είσαι έτοιμος να με ερωτήσεις, ποίον είναι αυτό το πολίτευμα. – Δεν το ευρήκες· δεν ήθελα να ερωτήσω αυτό, αλλ' εάν είναι το πολίτευμα που εθεσπίσαμεν ημείς διά την πόλιν μας, ή κανένα άλλο. – Εκείνο ακριβώς, εκτός ενός σημείου, που του λείπει ακόμη· και ναι μεν είπαμεν και τότε, ότι έπρεπε να εύρωμεν ένα τρόπον, να διατηρήται πάντοτε εις την πόλιν το αυτό πνεύμα του πολιτεύματος, υπό το οποίον συ ο νομοθέτης εθέσπισες τους θεμελιώδεις νόμους. – Ναι, το είπαμεν. – Αλλά δεν ανεπτύχθη επαρκώς αυτό το σημείον, από τον φόβον των δυσκολιών, τας οποίας αντιλαμβανόμενοι και

σεις, εδηλώσατε ότι θα ήτο μακρά και δυσχερής η εξέτασις· καθόσον μάλιστα και όσα μας μένουν ακόμη να είπωμεν, δεν είναι καθόλου εύκολον να τα αναπτύξωμεν. – Τι δηλαδή; – Τίνα μέτρα πρέπει να ληφθούν, διά να εξασφαλισθή η διατήρησις της φιλοσοφίας εις την πολιτείαν μας· διότι κάθε μεγάλη επιχείρησις είναι επισφαλής και, καθώς λέγει η παροιμία, όλα τα καλά είναι δύσκολα. – Αλλ' όμως δεν πρέπει να μείνη το πράγμα ατελές και χρειάζεται να αναπτυχθή και αυτό το σημείον, διά να συμπληρωθή.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.